

21.10.2013 Dnro:584/D.a.9/2013

Tukes
Terho Liikamaa
Terho.liikamaa@tukes.fi
Valtakatu 2
96100 Rovaniemi

Asia: Saamelaiskäräjien näkemys kaivoslain toimeenpanosta saamelaisten kotiseutualueella
Viite: Kaivosviranomaisen linjaus kaivoslain (621/2011) 38 §:n käytännön toteuttamisesta kullanhuuhtontalupien yhteydessä, kirjeenne 23.9.2013

Saamelaiskäräjien tehtävänä on saamelaiskäräjälain 5 §:n mukaan hoitaa saamelaisten asemaa alkuperäiskansana koskevat asiat. Saamelaisten perustuslailla suojattuihin oikeuksiin ja alkuperäiskansa-asemaan kuuluvat poronhoito, metsästyks ja kalastus, joiden tasoa ei saa heikentää entisestään. Saamelaisten perusoikeuksien sisältö ja samalla saamelaiskäräjien tehtävät saavat sisältönsä suomalaisessa lainsäädännössä ensin vuoden 1995 hallitusmuodon muutoksen ja sen jälkeen vuoden 1999 perustuslain, kuten myös saamelaiskäräjälain säätämiseen johtaneista hallitusten esitysten perusteluista, sekä lukuisista eduskunnan eri valiokuntien, erityisesti perustuslakivaliokunnan lausunnoista. Perustuslaissa ja saamelaiskäräjälaisissa saamelaisten ja saamelaiskäräjien oikeusasemasta säädetään perustuslain 17 §:n 3 momentissa ja 121 §:n 4 momentissa sekä saamelaiskäräjälain 5 ja 9 §:ssä.

Saamelaiskäräjät pitää hyvänä että kaivosviranomaisen Tukes on alkanut selvittää kaivoslain saamelaisia koskevien velvoitteiden käytännön toteuttamista.

Saamelaiskäräjät pitää kuitenkin Tukesin käytännön linjausta puutteellisena ja se vahvistaa vain nykyistä Tukesin käytäntöä lupaharkinnassa. Linjauksessa todetaan vain lainsäädännön tuomat velvoitteet ja sen lisäksi lupaharkinnassa käytettävät paikkatietoaineistot. Tukesin käytännön linjaus on myös epäselvä kaivoslain kokonaistarkastelun kannalta, koska sen lähettämä linjaus koskee vain kullanhuuhtontaa. Kaivoslain § 38 mukainen menettely koskee myös malminetsintää ja kaivoksien perustamista. Kaivoslain 38 § siis velvoittaa lupaviranomaista selvittämään saamelaisten kotiseutualueella yhteistyössä saamelaiskäräjien, alueen paliskuntien, alueen hallinnasta vastaavan viranomaisen tai laitoksen ja hakijan kanssa malminetsintäluvan, kaivosluvan tai kullanhuuhtontaluvan mukaisesta toiminnasta aiheutuvat vaikutukset saamelaisten oikeudelle alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä harkita haittojen vähentämiseksi ja estämiseksi tarvittavat toimenpiteet.

Linjauksesta puuttuu myös selvitys siitä, miten viranomaisen arvioi kaivoslain § 38 mukaisesti vaikutuksia saamelaiskulttuurille, millaisin kriteerein ja mitä se ottaa arvioinnissaan huomioon. Hyvän hallinnon mukaisesti olisi ensiarvoisen tärkeitä, että ennen kuin viranomaisen tekee käytännön linjauksia lainsäädännön soveltamisesta se kuulee asianosaisia.

Saamelaiskäräjät toistaa lausunnoissaan esittämän kannan, että kaivoslain soveltamista ja siihen liittyviä käytäntöjä saamelaisten kotiseutualueella tulisi selvittää yhteistyössä ao. viranomaisten, kolttien kyläkokouksen, saamelaiskäräjien ja kaivosviranomaisen kanssa. Yhteistyö asian valmistelussa on tärkeää, jotta voidaan välttyä ylimääräiseltä työltä, taata oikeusturva ja kaivoslain toteutuminen. Yhteistyöneuvottelussa tulisi olla myös saamelaisten kotiseutualueen paliskuntien edustus. Saamelaiskäräjät on hyvin huolissaan paliskuntien mahdollisuuksista antaa kaivoslain mukaisia lausuntoja. Paliskunnilla ei ole palkattuja työntekijöitä. Lupahakemukset kohdistuvat samojen paliskuntien alueelle ja työllistävät paliskuntia hyvin merkittävästi. Joissakin tilanteissa paliskunnalla ei ole ollut muiden porotöiden ohella mahdollisuutta antaa Tukesille asiasta lausuntoa. Jotta paliskuntien oikeusturva ei heikkenisi, olisi tärkeää löytää menettelytapoja, jotka mahdollistavat paliskuntien ja siitojen vaikutusmahdollisuudet. Saamelaiskäräjät on useasti pyytänyt Tukesia toimittamaan saamelaiskäräjille lupaharkintaa varten kerätyt eri viranomaisten lausunnot helpottamaan asian käsittelyä saamelaiskäräjillä.

Saamelaiskäräjät on pyytänyt Tukesia toimittamaan lausuntopyynnön yhteydessä kaivoslain § 38 mukaisesti tiedot hakemuksessa tarkoitetun alueen läheisyydessä olevista vastaavista voimassa olevista malminetsintäluvista, kaivosluvista tai kullanhuuhdontaluvista ja mitä saamelaisten oikeuden kannalta alkuperäiskansana tärkeitä alueita hakemus koskee. Lain § 38 mukaisessa selvitystyössä ja lupaharkinnassa on 1 momentin 3 kohdan mukaan otettava huomioon muut saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana häiritsevät alueiden käyttömuodot (esimerkiksi metsätalous) hakemuksessa tarkoitetulla alueella ja sen läheisyydessä. Tällaista selvitystä Tukes ei ole laatinut.

Tukesin tulisi ottaa kaivoslain käytännön toteuttamisen linjauksessa huomioon Rovaniemen hallinto-oikeuden päätökset 13/0266/1, 13/0269/1, 13/0268/1 ja 13/0267/1 ja niiden ratkaisuselosteet. Hallinto-oikeus oli erityisesti viitannut saamelaiskäräjien pyytämään neuvotteluun § 38 soveltamisen selvittämiseksi. Vaikka Tukes on valittanutkin päätöksistä, sen tulisi huomioida hovioikeuden ratkaisukäytäntö linjauksissaan siihen asti kun korkein hallinto-oikeus antaa lopullisen ratkaisunsa.

Saamelaiskäräjät ei pidä kaivosviranomaisen linjausta riittävänä ja esittää sen tarkentamista ja jatkovalmistelua yhdessä saamelaiskäräjien kanssa.

Enontekiöllä 21.10.2013

Klemetti Näkkäljärvi
Saamelaiskäräjien puheenjohtaja

Pia Ruotsala
vs. Hallintopäällikkö

Puheenjohtaja päätti vastineesta 21.10.2013

Tiedoksi:

Kolttien kyläkokous
Saamelaisten kotiseutualueen paliskunnat